

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

31 » серпня 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Аналіз та прогнозування зовнішньої політики

рівень вищої освіти другий (магістерський)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітні програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

вид дисципліни обов'язкова

факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

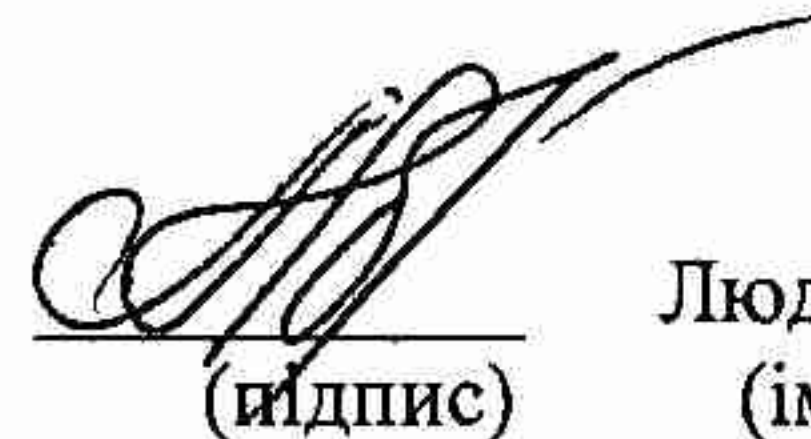
«28» серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к. політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Ірина ЗАСТАВА.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

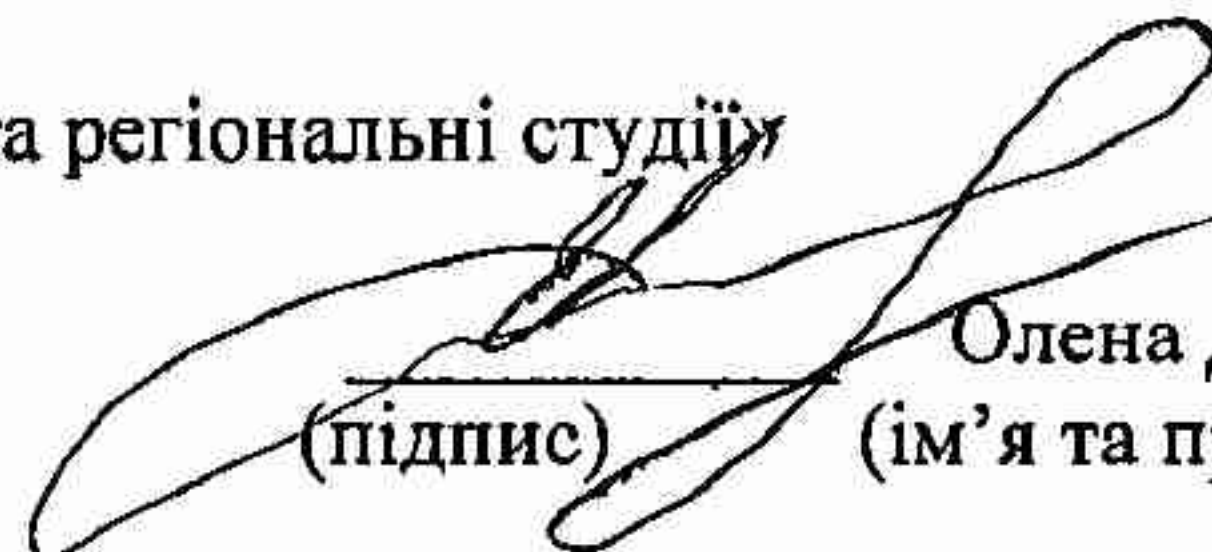
Завідувачка кафедри

Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека»

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

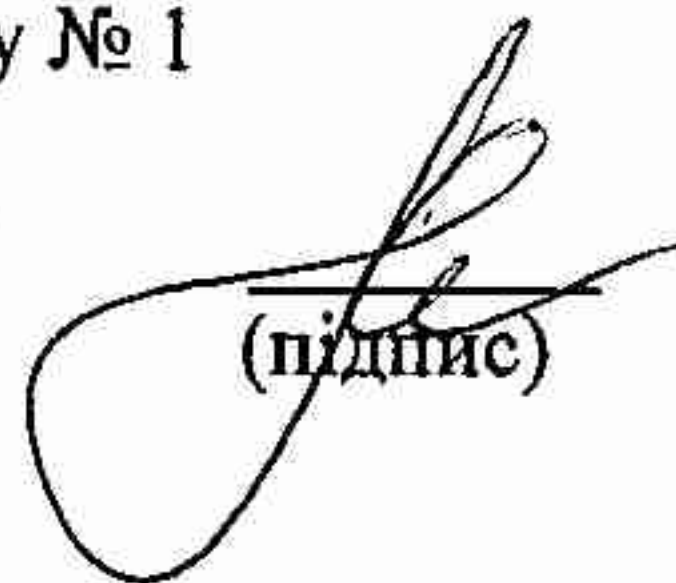

Олена ДОЦЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є сформувати у студентів знання про зовнішню політику держави як основну складову міжнародних відносин і виробити вміння аналізувати та прогнозувати можливі тенденції розвитку зовнішньої політики держави, виходячи з поточної ситуації.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основне завдання вивчення дисципліни полягає у набутті фахових компетенцій:

формування загальних компетентностей

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та розуміння професійної діяльності;
- ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- ЗК7. Вміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення;
- ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті;

формування фахових компетентностей

- ФК1. Поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики;
- ФК3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, суспільному, культурному та інформаційному;
- ФК5. Поглиблені знання про природу та джерела зовнішньої політики, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики;
- ФК9. Поглиблені знання про організацію та функціонування Європейського Союзу, розуміння сучасних європейських інтеграційних процесів та місця в них України;
- ФК11. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики (зокрема, міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів).

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
10 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
10 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
70 год.	год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Загальні програмні результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні досягти таких результатів навчання:

Матриця відповідності освітнього компонента ОК9. «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики», методів навчання та форм оцінювання, які використовуються, програмним результатам навчання, визначеним освітньо-професійною програмою «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН1. Фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики;	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний, метод оволодіння новими знаннями, метод усного викладу знань, аналітичний метод, індуктивний метод, дедуктивний метод.	усне опитування, підготовка доповідей на семінарських заняттях; оцінювання: виступів з доповідями, письмової залікової роботи
ПРН4. Поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав;	-/-	-/-
ПРН10. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.	-/-	-/-
ПРН11. Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові й	-/-	-/-

інші ризики у сфері міжнародних відносин;		
ПРН15. Здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах;	-/-	-/-
ПРН16. Аналізувати зовнішню політику окремих країн та блоків країн;	-/-	-/-
ПРН18. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин та світової політики, демонструючи міжкультурне розуміння;	-/-	-/-
ПРН20. Аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для використання професійних завдань та прийняття професійних рішень;	-/-	-/-
ПРН21. Оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах;	-/-	-/-
ПРН29. Доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародних відносин.	-/-	-/-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Аналіз зовнішньої політики

Тема 1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці. Етапи формування аналізу зовнішньої політики

Місце зовнішньополітичної діяльності в забезпеченні функціонування держави. Завдання зовнішньої політики. Поняття «зовнішньої політики». Зовнішньополітична діяльність як система.

Поняття «аналіз» в зовнішньополітичній діяльності. Джерела аналізу. Завдання аналізу. Прогнозування в зовнішньополітичній діяльності. Чотири основних сценаріїв майбутнього. Структура однополюсного світу. Біполярний світ.

Етапи становлення аналізу зовнішньої політики та їх сутність. Початковий етап становлення аналізу зовнішньої політики (друга половина 50-х рр.). Виокремлення напрямків аналізу зовнішньої політики. Порівняльні дослідження зовнішньої політики, структурно-функціональний аналіз зовнішньої політики; дослідження зовнішньої політики з позицій загальної та соціальної психології. Врахування особового фактору в прогнозуванні зовнішньої політики. Врахування національного характеру та культурних особливостей народу при прогнозуванні зовнішньої політики.

Тема 2. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування

Критерії орієнтування у інформаційному масиві. Особливості відбору інформації при зовнішньополітичному аналізі. Ступінь надійності, рівень суб'єктивності та об'єктивності, часткова та комплексна інформація, рівень доступності. Характер, типологія джерел інформації прикладного політичного аналізу

Збір інформації. Первинна і вторинна інформація. Визначення комплексу профільної і фонові інформації у зовнішній політиці, зв'язок комплексу з первинної та вторинної (похідною) інформацією. Джерела інформації в сфері зовнішньої політики. Документальні джерела. Засоби масової інформації як джерело. Спостереження. Види спостереження. Інформаційна база для аналізу зовнішньополітичної діяльності. Канали надходження інформації. Офіційні канали інформації.

Тема 3. Методи аналізу документів. Експертні методи

Поняття та види документів. Кодування відповідей на відкриті запитання, аналіз однотипних фрагментів тексту. Традиційний аналіз документу.

Контент-аналіз. Завдання та види контент-аналізу. Процедура контент-аналізу. Спеціальні методики контент-аналізу. Якісний варіант контент-аналізу.

Когнітивне картування. Поняття, завдання та процедура. Побудова картосхеми понять. Методика Б. Корані. Інтерпретація результатів когнітивного картування.

Івент-аналіз. Інтент-аналіз. Дискурс-аналіз.

Основні види групових експертних оцінок. Методи на основі простого обміну думками з приводу конкретної політичної проблеми.

Брейнстормінг. Основні принципи та етапи брейнстормінгу. Склад експертної групи в мозковому штурмі. Феномен групового мислення.

Метод синектики. Дельфійський метод.

Тема 4. Прогнозування у міжнародних відносинах. Здійснення прогностичного проекту

Фактори, що обумовлюють можливість прогнозування у міжнародних відносинах. Визначення об'єкта прогнозування.

Прогнозування на основі причинних зв'язків. Прогнозування за аналогією. Застосування теорії ймовірності при прогнозуванні. Передбачення на основі стійких тенденцій розвитку міжнародних відносин. Використання розвитку подій у певному напрямку при прогнозуванні. Врахування циклічності в розвитку подій. Статистичний матеріал у прогнозуванні міжнародних відносин.

Тема 5. Принципи і основні методи зовнішньополітичного прогнозування

Класифікація методів прогнозування за І.В. Бестужевим-Ладою: експертні (інтуїтивні) та фактографічні (формалізовані) методи. Інтуїтивні методи (індивідуальні і колективні): метод інтерв'ю; метод деструктивної віднесеної оцінки; аналітичний метод тощо.

Фактографічні методи: статистичний; прогностична екстраполяція та інтерполяція; метод історичних аналогій тощо.

Класифікація методів прогнозування (В.Я. Матвієнко): екстраполяційне та цільове прогнозування. Методи якісного екстраполяційного прогнозування (прогностичної добудови): метод ізольованої добудовчої екстраполяції; провідної еволюційної форми; багатокомпонентної добудови. Метод кількісного екстраполяційного прогнозування (динамічні екстраполяційні методи): ізольована екстраполяція; метод часового лага (метод кривої випередження); метод екстрапольованої кривої випередження; метод опорного показника; метод багатокомпонентної екстраполяції.

Методи цільового прогнозування: метод ізольованої генерації ідей; метод системної генерації ідей. «Дерево цілей». Методи планування у руслі цільового прогнозування.

Поняття та зміст верифікації прогнозів. Види верифікації прогнозів: пряма, непряма, інверсійна, консеквентна верифікація, верифікація повторним досвідом, верифікація опонентом, верифікація врахуванням помилок, верифікація компетентним експертом.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Розділ 1. Аналіз зовнішньої політики												
Тема 1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці. Етапи формування аналізу зовнішньої політики	18	2	2			14						
Тема 2. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування	18	2	2			14						
Тема 3. Методи аналізу документів. Експертні методи	18	2	2			14						
Тема 4. Прогнозування у міжнародних відносинах. Здійснення прогностичного проекту	18	2	2			14						
Тема 5. Принципи і основні методи зовнішньополітичного прогнозування	18	2	2			14						
Усього годин	90	10	10			70						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці. Етапи формування аналізу зовнішньої політики	2
2.	Тема 2. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування	2
3.	Тема 3. Методи аналізу документів. Експертні методи	2
4.	Тема 4. Прогнозування у міжнародних відносинах. Здійснення прогностичного проекту	2
5.	Тема 5. Принципи і основні методи зовнішньополітичного прогнозування	2
	Разом	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці. Етапи формування аналізу зовнішньої політики <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей.	18
2.	Тема 2. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей.	18
3.	Тема 3. Методи аналізу документів. Експертні методи <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей.	18
4.	Тема 4. Прогнозування у міжнародних відносинах. Здійснення прогнозного проекту <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей.	18
5.	Тема 5. Принципи і основні методи зовнішньополітичного прогнозування <i>Завдання:</i> ознайомлення з літературою по темі, конспектування тез, підготовка доповідей.	18
	Разом	70

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено.

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на семінарських заняттях. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль є складовою організації освітнього процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та семінарських навичок здобувачів, набутих під час засвоєння тем дисципліни. Поточна підсумкова оцінка – це сума балів, отриманих здобувачем за виконання всіх видів робіт, передбачених робочою програмою дисципліни.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) на семінарських заняттях проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань, тестів.

Сума балів за виконані завдання на семінарському занятті наведена в табл. 8.

Поточний контроль самостійної роботи здобувачів проводиться у формі опрацювання навчальної літератури та нормативно-правових документів за темою, підготовка доповідей.

Сума балів за виконані завдання самостійної роботи здобувачів наведена в табл. 8.

Сума балів, які здобувач може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Розрахункова шкала для оцінювання роботи здобувачів за **поточним контролем**:

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи на семінарському занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем семінарських занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного семінарського заняття, висока активність роботи на семінарському занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем пропущених семінарських занять, виконання завдань до кожного семінарського заняття, активна робота на семінарських заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та семінарських занять, відпрацювання тем пропущених семінарських занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених семінарських занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на семінарських заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та семінарських занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять, епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на семінарських заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.

6-10	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та семінарських занять, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та семінарських занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та семінарських занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на семінарських заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення поточної оцінки, і враховуються при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни.

Здобувачі, які були відсутні на лекції чи семінарському занятті, або отримали незадовільну оцінку, відпрацьовують пропущене заняття або незадовільну оцінку викладачу у дні його консультацій за графіком, затвердженим кафедрою

Для відпрацювання здобувач зобов'язаний надати індивідуально виконане завдання за темою пропущеного заняття та продемонструвати належний рівень теоретичної підготовки за темою заняття, яке відпрацьовується.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового заліку (за дворівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики»

Підсумковий контроль здійснюється після вивчення дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Теоретичне питання № 1 – 10 балів .

Теоретичне питання № 2 – 15 балів .

Теоретичне питання № 3 – 15 балів.

Оцінювання знань та умінь здобувачів при **підсумковому** контролі здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.

10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

За бажанням (та за згодою викладача) здобувач має можливість обрати тестову форму залікового завдання (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики».

Оцінка успішності здобувача з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок за поточним та підсумковим контролем.

Здобувачі, знання яких оцінені мінімально необхідною для складання заліку кількістю балів, не мають право на виконання додаткових завдань для підвищення отриманої кількості балів.

8.Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Разом	Залік	Сума
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5		60	40	100
12	12	12	12	12				
на семінарських заняттях (бали)								
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5				
6	6	6	6	6				
самостійна робота здобувачів (бали)								
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5				
6	6	6	6	6				

Набрана кількість рейтингових балів здобувачем служить основою для оцінки.

За результатами поточного та підсумкового контролю здобувач може набрати від 0 до 100 балів включно.

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів за 6-ти бальною шкалою

Високий рівень 6 балів	Відповідь здобувача характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та семінарського матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями

	дисципліни, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 4-5 бали	Відповідь здобувача характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він допускає деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Низький рівень 2-3 бали	Відповідь здобувача характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так семінарського матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях.
Незадовільний рівень 0 -1 бал	У здобувача дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички аналізу проблем соціологічного вивчення міжнародних відносин, він допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна:

1. Артёмов І.В. Європейська інтеграція України: стан, проблеми, перспективи: зб. наук. статей. Книга 2. – Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2014. – 452 с.
2. Боришполец К.П. Методы политических исследований / К.П. Боришполец. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 221 с.
3. Ващенко К. Методологічні засади дослідження політичного аналізу і прогнозу / К. Ващенко // Нова парадигма. – Вип. 61. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – С. 73–85.
4. Ващенко К. О. Алгоритми та етапи аналітичного процесу в політичному аналізі / К. О. Ващенко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць. – Вип 16. – К. : УАН ТОВ «НВП ВІП», 2008. – С. 152–159.
5. Ващенко К. О. Політичний аналіз і прогноз в сучасній Україні / Ващенко К. О.: [монографія] – К. : Логос, 2008. – 288 с.
6. Ващенко К. О. Специфіка прогностичного забезпечення міжнародної політики / К. О. Ващенко // Політологічний вісник: зб. наук. праць. – Вип 37. – К. : «ІНТАС», 2008. – С. 70–79.
7. Ващенко К. О. Теоретико-методологічний інструментарій і засоби забезпечення політичного аналізу і прогнозування в сучасній Україні: автореферат дис... доктора політ. наук: 23.00.01. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2009. – 34 с.
8. Власов В.Г. Зміст та механізми зовнішньої політики сучасної держави / В. Власов // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2015. – №8 – С. 1- 14.
9. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. / Р. В. Вовк. – К. : Знання, 2012. – 246 с.

10. Горбатенко В. П., Бутовська І. О. Політичне прогнозування : Навч. посібник. — К.: МАУП, 2005. — 152 с.
11. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. — К.: Генеза, 2006. — 400 с.
12. Деменко О. Ф. Пріоритети зовнішньої політики України на сучасному етапі / О. Ф. Деменко // Вісник Національного університету оборони України. - 2014. - Вип. 4. - С. 362-367.
13. Євмешкіна О. Л. Поняття прогнозування та взаємозв'язок прогнозування й державного стратегічного планування / О. Л. Євмешкіна // Держава та регіони. — 2016. — №3 (55). — С. 28-32.
14. Євмешкіна О. Л. Реалізація функції прогнозування на різних рівнях державного управління / О. Л. Євмешкіна // Державне управління та місцеве самоврядування . — 2017. — №1 (32). — С. 28-32.
15. Каменецький М. С. . Прогнозування зовнішньополітичне // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.: Знання України, 2004 — Т.2 — 812с.
16. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування. — К.: Науковий світ, 2002. — 201 с.
17. Лисенко Ю.В. Теоретичні основи політичного прогнозування/ Ю.В. Лисенко // Нова парадигма. — 2015. — Випуск 126. — С. 150-159
18. Макаренко Є. А. Проблеми, здобутки і перспективи спільної зовнішньої політики ЄС: погляд на сучасність і майбутнє / Є. А. Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2012. - Вип. 108(1). - С. 14-22.
19. Макаренко Є.А. Інформаційна демократія у стратегіях зовнішньої і внутрішньої політики республіки Польща // Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки. — 2017. — № 13. — С. 34-41.
20. Муковський І. Т. Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах: Навч. посіб. / І. Т. Муковський, А. Г. Міщенко, М. М. Шевченко. — К.: Кондор, 2012. — 224 с.
21. Піпченко Н.О. Соціальні медіа у структурі зовнішньої політики провідних міжнародних акторів: монографія / Н.О. Піпченко. - Київ : Центр вільної преси, 2014. - 333 с.
22. Резнікова Н.В. Міжнародне економічне співробітництво в сфері економічної політики: проблема збереження суверенітету та аналіз потенційних вигод / Н. В. Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин: у 2 ч. — К. : КНУ імені Тараса Шевченка. Інститут міжнар. відносин, 2013. — Вип. 113, ч. II. — С. 149–159.
23. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір / А. Романюк. — Львів: Тріада Плюс, 2004. — 392 с.
24. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку / Ю.О. Седляр // Актуальні проблеми міжнародних відносин. — 2016. — Випуск 93 (Частина II). — С. 43-50.
25. Симонов К.В. Политический анализ: Учебное пособие. — М.: Логос, 2002. — 152 с.
26. Сізіх Н.В. Теорія прийняття рішень в міжнародних відносинах: Навчальний посібник до лекційного курсу. — К.: Кобза, 2003. — 208 с.
27. Степко О. М. Методи аналізу при проведенні комунікаційних кампаній // Олександр Степко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм. — Т.1 (№1). — 2010.
28. Стратегічне партнерство в міжнародних відносинах. Монографія — К. : Вадекс, 2018. — 542 с.
29. Стратегічні комунікації. Підручник. — К. : Вадекс, 2019. — 446 с.

30. Телешун С. О. Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні : навч.-метод. матеріали / С. О. Телешун, І. В. Рейтерович. – К. : НАДУ, 2013. – 36 с.
31. Телешун С. О. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації: Курс лекцій / С.О. Телешун, А.С. Баронін. — К.: Вид. Паливода А.В., 2001. — 112 с.
32. Терещук В. І. Системний аналіз інституціонального забезпечення реалізації зовнішньої політики публічної дипломатії (на основі досвіду США) / В.І. Терещук // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». – №11. – 2016.
33. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні: Моногр. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 750 с.
34. Шпиґа П.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньої політики: Конспект лекцій. – К.: КиМУ, 2004.– 108 с.
35. Янг. Е., Куїнн Л. Як починати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній Європі / Пер. з англ. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.
36. Dunn W. Public Policy Analysis: An Intruduction. 3rd edition / W.Dunn.- Pearson Education Inc., 2004. – 510p.
37. Daniell K., Morton A. Policy analysis and policy analytics // K. Daniell, A. Morton. Annals of Operations Research. – volume 236. – 2016. – p.1–13.
38. Manski C. Communicating uncertainty in policy analysis / C. Manski C. // PNAS. – April 16. – 2019. – p. 116-122.
39. Weimer D., Vining A. Policy Analysis: Concepts and Practice // D. Weimer, A. Vining. – New York, 2017. – p. 470.

Додаткова:

1. Антонова О.В. Роль виробників державно-управлінських рішень у процесі формування державної політики / О.В. Антонова // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. – Д.: ДРІДУ УАДУ, 2001. – Вип. 3. – С. 86-95.
2. Балугев Д.Г. Введение в политический анализ. – Ниж. Новгород, 2000. – 189 с.
3. Браун М.П. Посібник з аналізу державної політики / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с.
4. Брус Т.М. Аналіз державної політики як знаряддя громадянського суспільства // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. – Д.: ДФ УАДУ, 2001. – Вип. 2. – С. 92-99.
5. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
6. Валевський О.Л. Теорія і практика політичного аналізу: Навч. посіб. – К.: Міленіум, 2003. – 227 с
7. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / Пер. з англ. – Л.: Кальварія, 2004. – 264 с.
8. Гогвуд Б. Аналіз політики для реального світу / Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 396 с.
9. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина: Предметное поле и направления разработки // Полис. – 2004. – № 1. – С. 85-97.
10. Дегтярев А.А. Принятие политических решений. – М.: КДУ, 2004. – 236 с.
11. Ожиганов Э.Н. Стратегический анализ политики: Теоретические основания и методы: Учеб. Пособие. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 272 с.
12. Пал Л. Аналіз державної політики / Пер. з англ. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
13. Панарин А.С. Глобальное политическое прогнозирование: Учебник для вузов – М.: Алгоритм, 2000. – 352 с.
14. Петренко І.І. Політичні ризики: зміст та особливості прогнозування // Сучасна

українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2010. – Вип. 19. – С. 211-222.

15. Пик С.М. Аналіз і прогнозування зовнішньої політики. Програма навчальної дисципліни для здобувачів за напрямом підготовки «Міжнародні відносини», спеціальністю «Міжнародні відносини». – Львів: ЛНУ, 2010. – 16 с.

16. Политический процесс: основные аспекты и способы анализа: Сборник учебных материалов / Под ред. Мелешкиной Е.Ю. – М.: ИНФРА, 2001. – 304 с.

17. Романов В.Є. Аналіз державної політики: проблеми походження, теорії та перспектив розвитку // Вісник УАДУ. – 2001. – № 1. – С. 250-256.

18. Современные международные отношения и мировая политика: Учебник / А.В. Торкунов., И.Г. Тюлин., А.Ю. Мельвиль и др. – М.: Просвещение: МГИМО, 2004. – 991 с.

19. Тертичка В. Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики // Вісник УАДУ. – 2000. – № 1. – С. 314-325.

20. Тертичка В. Проблеми оцінювання результативності й ефективності в аналізі державної політики // Вісн. Укр. акад. держ. упр. при Президенті України. – 2002. – № 1. – С. 215-222.

21. Тинкован О. Проблеми розвитку недержавних дослідних організацій в Україні // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. – Д.: ДФ УАДУ, 2001. – Вип. 2. – С. 104-109.

22. Туронок С.Г. Политический анализ: Курс лекцій. – М.: Дело, 2005. – 360 с.

23. Україна і світ: прагнення змін: монографія / редкол.: М. Антонович, Н. Висоцька, С. Курбатов [та інші]. — К.: Дух і літера, 2010. — 448 с.

24. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник / Л. Д. Чекаленко; Дипломатична академія України при МЗС України. — 2-ге вид. — К.: Кондор, 2011. — 290 с.

10.Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.unian.ua> – Українське Незалежне Інформаційне Агентство Новин
2. <https://www.ukrinform.ua> – Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ»
3. <http://institute.gorshenin.ua> – Київський інститут проблем управління імені Горшеніна
4. <http://dif.org.ua> – Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва
5. <http://razumkov.org.ua> – Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова
6. <http://www.fpri.kiev.ua> – Інститут зовнішньополітичних досліджень
7. <http://prismua.org/pro-radu/> – Рада зовнішньої політики «Українська призма»
8. <https://mfa.gov.ua/ua> – Міністерство закордонних справ України

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики».

12. Перелік питань до заліку

1. Місце зовнішньополітичної діяльності в забезпеченні функціонування держави.
2. Завдання зовнішньої політики.
3. Поняття «зовнішньої політики».
4. Зовнішньополітична діяльність як система.
5. Поняття «аналіз» в зовнішньополітичній діяльності.
6. Джерела аналізу.
7. Завдання аналізу.
8. Прогнозування в зовнішньополітичній діяльності.
9. Чотири основних сценаріїв майбутнього.
10. Структура однополюсного світу. Біполярний світ.
11. Етапи становлення аналізу зовнішньої політики та їх сутність.
12. Початковий етап становлення аналізу зовнішньої політики (друга половина 50-х рр.).
13. Виокремлення напрямків аналізу зовнішньої політики.
14. Порівняльні дослідження зовнішньої політики, структурно-функціональний аналіз зовнішньої політики; дослідження зовнішньої політики з позицій загальної та соціальної психології.
15. Врахування особового фактору в прогнозуванні зовнішньої політики.
16. Врахування національного характеру та культурних особливостей народу при прогнозуванні зовнішньої політики.
17. Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного аналізу та прогнозування
18. Критерії орієнтування у інформаційному масиві.
19. Особливості відбору інформації при зовнішньополітичному аналізі.
20. Ступінь надійності, рівень суб'єктивності та об'єктивності, часткова та комплексна інформація, рівень доступності.
21. Проблема профільної та фонові інформації у зовнішньополітичному аналізі.
22. Характер, типологія джерел інформації прикладного політичного аналізу
23. Визначення комплексу профільної і фонові інформації у зовнішній політиці, зв'язок комплексу з первинної та вторинної (похідною) інформацією.
24. Джерела інформації в сфері зовнішньої політики.
25. Документальні джерела.
26. Засоби масової інформації як джерело.
27. Спостереження. Види спостереження.
28. Інформаційна база для аналізу зовнішньополітичної діяльності.
29. Кодування відповідей на відкриті запитання, аналіз однотипних фрагментів тексту.
30. Традиційний аналіз документу.
31. Контент-аналіз. Завдання та види контент-аналізу. Процедура контент-аналізу.
32. Спеціальні методики контент-аналізу. Якісний варіант контент-аналізу.
33. Когнітивне картування. Поняття, завдання та процедура.
34. Побудова картосхеми понять.
35. Методика Б. Корані. Інтерпретація результатів когнітивного картування.
36. Івент-аналіз. Інтент-аналіз. Дискурс-аналіз.

37. Основні види групових експертних оцінок.
38. Методи на основі простого обміну думками з приводу конкретної політичної проблеми.
39. Брейнстормінг. Основні принципи та етапи брейнстормінгу.
40. Склад експертної групи в мозковому штурмі. Феномен групового мислення.
41. Метод синектики. Дельфійський метод.
42. Фактори, що обумовлюють можливість прогнозування у міжнародних відносинах.
43. Визначення об'єкта прогнозування.
44. Прогнозування за аналогією.
45. Застосування теорії ймовірності при прогнозуванні.
46. Передбачення на основі стійких тенденцій розвитку міжнародних відносин.
47. Використання розвитку подій у певному напрямку при прогнозуванні.
48. Врахування циклічності в розвитку подій.
49. Статистичний матеріал у прогнозуванні міжнародних відносин.
50. Класифікація методів прогнозування за І.В. Бестужевим-Ладою: експертні (інтуїтивні) та фактографічні (формалізовані) методи.
51. Інтуїтивні методи (індивідуальні і колективні): метод інтерв'ю; метод деструктивної віднесеної оцінки; аналітичний метод тощо.
52. Фактографічні методи: статистичний; прогнозна екстраполяція та інтерполяція; метод історичних аналогій тощо.
53. Класифікація методів прогнозування (В.Я. Матвієнко): екстраполяційне та цільове прогнозування.
54. Методи якісного екстраполяційного прогнозування (прогностичної добудови): метод ізольованої добудовчої екстраполяції; провідної еволюційної форми; багатокomпонентної добудови.
55. Метод кількісного екстраполяційного прогнозування (динамічні екстраполяційні методи): ізольована екстраполяція; метод часового лага (метод кривої випередження); метод екстрапольованої кривої випередження; метод опорного показника; метод багатокomпонентної екстраполяції.
56. Методи цільового прогнозування: метод ізольованої генерації ідей; метод системної генерації ідей.
57. «Дерево цілей».
58. Методи планування у руслі цільового прогнозування.
59. Поняття та зміст верифікації прогнозів.
60. Види верифікації прогнозів: пряма, непряма, інверсійна, консеквентна верифікація, верифікація повторним досвідом, верифікація опонентом, верифікація врахуванням помилок, верифікація компетентним експертом.